

Palvelukeskusliikelaitoksen johtokunnalle

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala on vuoden 2021 TAE:ssa (s. 25) esittänyt, vastoin kaupunginvaltuuston kokouksessaan 8.10.2014 (§ 322) päätöksessä hyväksytyjä kilpailutuksen periaatteita, **tuottavuustoimenpiteenä varhaiskasvatuksen siivous- ja ruokapalveluissa laajempaan kilpailutukseen siirtymistä** ja TAE-esitys on ollut kasvatuksen ja koulutuksen toimialan lautakunnan käsittelyssä 22.9.2020.

Palvelukeskusliikelaitoksen henkilöstötoimikunta esittää huolensa kilpailutuksen laajentamisesta varhaiskasvatuksen siivous- ja ruokapalvelujen osalta ja erityisesti siitä, että asiaa perustellaan tuottavuustoimenpiteenä. Olemme eri mieltä tuottavuusvaikutuksesta, kun asiaa tarkastellaan koko kaupungin näkökulmasta. Vastuullinen toiminta edellyttää pitkäjänteistä kehittämistä ja toimintaan sitoutumista sekä ruokatutannon kokonaisuuden hallintaa kaupunkitasoisesti ja kilpailutusten läpinäkyvää arvioimista, jotta vältetään osaoptimoimilta.

Kilpailutusten vaikutusten arviointia on vaikea tehdä luotettavasti, koska kilpailutuskohteiden valinta ei mahdollista tasapuolista vertailua. Tietääksemme valtuustopäätöksen mukaista vertailua ei ole tehty. Kilpailutuksen vaikutuksia tulee arvioida ja vertailla puolueettomalla asiantuntijaselvityksen avulla. Kilpailutuskohteiksi on valittu sellaisia volyymiltään suuria valmistuskeittioita, lähtökohtaisesti toiminnan kannalta helppoja kohteita (muun muassa varastointi ja keittiötilat), jotka ovat taloudellisesti houkuttelevia myös tarjoajan kannalta. Tämä aiheuttaa samalla pienten lämmityskeittioiden ruoan tuotannon hintojen nousua, kun kohteiden kustannukset on jaettu tasaisesti kaikille päiväkotikohteille ja lisäksi useissa päiväkodeissa on sivupisteitä, joiden hoito on logistisesti haastavaa ja kalliimpaa. Jos kilpailusta ylipäätään päätetään jatkaa, kohteiksi tulisi valita ensisijaisesti ns. vaikeita kohteita, jolloin saataisiin parempi kokonaiskäsitys niin markkinoiden kyvystä hoitaa erilaisia kohteita kuin hintatasostakin. Kilpailuttamalla suuria kohteita myös vaarannetaan kaupungin ja Palvelukeskus Helsingin varautumiseen liittyvät vastuut.

Kilpailuttamisen laajentamisen ei ole osoitettu parantavan laatua eikä tuovan kokonaistaloudellista säästöä. Kokemuksemme mukaan kustannustehokkainta on tehdä kaikkiin keittäisiin ruoka samalla reseptiikalla, samalla ruokalistalla ja samalla prosessilla erityyppiset kohderyhmät huomioiden. Keittiöt ovat kustannustehokkainta toteuttaa siten, että niissä ei ole yhtään enempää tai vähempää, kuin mitä keskitetyssä tuotannossa tuotettu ruoan varastointi ja kuumennuskeittiössä tarjoaminen vaatii ja mitä varautumisvastuussa tulee ottaa huomioon.

Kilpailutusten lisääminen heikentää toimintaedellytyksiä kokonaistehokkaaseen toimintaan päiväkodeissa, kun toimintakenttä pirstaloituu entisestään. Mikäli Palvelukeskukselle jää esimerkiksi vain pieniä siivousalueita, on haasteellista toimia kustannustehokkaasti jäljelle jääneissä kohteissa. Kilpailutus voi tuottaa lyhytaikaisia säästöjä, mutta palvelujen kilpailutus ja moninaisten tuottajien ohjaaminen ja laadunvalvonta vievät runsaasti työaika ja säästöjen toteutuminen on kyseenalaista. Kasvatuksen ja koulutuksen siivouspalvelujen sekavuus eri toimipisteissä ei vastaa arkipäivän turvallista toimintaympäristöä, koska palvelut on pilkottu nykyisin pieniin osiin. Kasvatuksen ja koulutuksen esihenkilöiden työpanos kohdistuu epätarkoituksenmukaisesti, kun sen pitäisi kohdistua pedagogiseen- ja henkilöstöjohtamiseen. Jatkuvassa muutoksessa esihenkilöt ja muu henkilöstö ovat ylikuormittuneita eikä jatkuva kilpailuttaminen ja palvelujen pilkkominen helpota tätä. Toimipaikkatasolla päiväkodinjohdajat ovat tyytyväisiä Palvelukeskuksen palveluihin ja mm. päiväkotisiivoukseen, johon on mahdollisuus liittää lisää siivouskohteita, esimerkiksi yhdistelmäpalvelua pienissä päiväkodeissa.

Kaupungin tuleekin huomioida kokonaistaloudellisuus ja kaupungin kokonaiset siivous- ja ruokapalveluissa (keskitetty suunnittelu, hankinta, tuotanto, logistiikka, tilojen ja laitteiden tehokas hyödyntäminen). Näin varmistetaan myös ammattihenkilöstön saatavuus ja toiminnan

läpinäkyvyys. Toimintaa ulkoistettaessa ei voida taata esimerkiksi tuotteiden alkuperää tai vastuullisuuden toteutumista. Käyttäjääsiakkailta saatu palaute on ollut hyvää ja Palvelukeskus Helsinki on toteuttanut hyvin myös valtuuston asettamia ilmastotavoitteita. Silloin, kuin kilpailutukseen päädytään, kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Palvelukeskus Helsingin yhteisvalmistelu on ensiarvoisen tärkeää. Lisäksi kilpailutuskohteiden valinta on tehtävä yhdessä.

Juuri nyt on sopiva hetki laatia kokonaisnäkemys niin ruoka- kuin siivouspalveluista kasvatuksen ja koulutuksen toimialan osalta. Tähän pääsemiseksi kaupungin sisäisten toimijoiden kesken on myös tarkasteltava ruoka- ja siivouspalvelujen tuottamisen palvelukuvauksia, jotta kaupunkitasoiset, asiakastyytyväisyys-, laatu-, vastuullisuus- ja taloustavoitteet toteutuvat. Ruokapalvelujen tuottamisessa Pakkalan tuotantolaitoksen mahdollisuudet ovat jo nyt hyvät ja tulevaisuudessa entistä paremmat. Alustavat tuotantolaitosta koskevat laskelmat osoittavat, että kilpailuttamisen sijaan uuden tuotantolaitoksen volyyymiä kannattaisi pikemminkin kasvattaa, jolloin kaupungin ruokahuollon kokonaiskustannukset laskisivat.

Maailman toimivin kaupunki on edelläkävijä myös ruokapalveluissa. Palvelukeskus Helsinki haluaa jatkossakin kaupungin sisäisenä toimijana suunnitella ja toteuttaa vahvasti kaupungin arvoihin ja kehityshankkeisiin liittyviä palvelukonsepteja ja parantaa palvelua, josta esimerkkeinä ovat mm. yhteinen, pitkäjänteinen ruokalistasuunnittelu, Ekokompassi-ympäristöjärjestelmä kaikissa toimipaikoissa sekä kokonaispalvelun parantamiseen tähtäävä palvelumuotoiluprosjekti, jolla asiakkaille näkyvää palvelua pyritään entisestään parantamaan. Vastuullisuusohjelmamme viitoittaa tietä usealla alueella. Hoidamme kaikki erityisruokavaliot, kehitämme jatkuvasti kasvis-, kala ja vegaaniruokaa ja siirrymme Luomu-portaissa tasolle 4. Tuotamme lisäksi jo nyt työkaluja kasvatushenkilöstön tueksi ruokakulttuuria, terveellisiä elintapoja ja ruokakasvatusta tukemaan ja tällä tiellä haluamme yhdessä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kanssa jatkaa eteenpäin.

Yhteistyössä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan ja Palvelukeskus Helsingin asiantuntijoiden kesken pystymme rakentamaan kaupungin ja kaupunkilaisten kannalta laadukkaan, vastuullisen ja kustannuksiltaan järkevän palvelukokonaisuuden. Nyt olisikin keskitettävä asiantuntijaresurssit kaupungin ruokaverkon suunnitteluun ja tehostamiseen jolloin myös pitkälle aikavälille ajoittuvien kilpailutusten aiheuttama epävarmuus henkilöstössä voidaan välttää. Samalla varmistetaan palvelujen laatu ja toimintavarmuus myös poikkeus- ja kriisitilanteissa. Palvelukeskus Helsinki on pystynyt myös vallitsevassa korona-pandemia-tilanteessa hoitamaan omien kohteiden, mutta myös osan markkinoilla toimivien toimijoiden ruokapalveluista.

Laadukkaan, toimivan ja tehokkaan Helsingin puolesta

Palvelukeskus Helsingin henkilöstötoimikunta